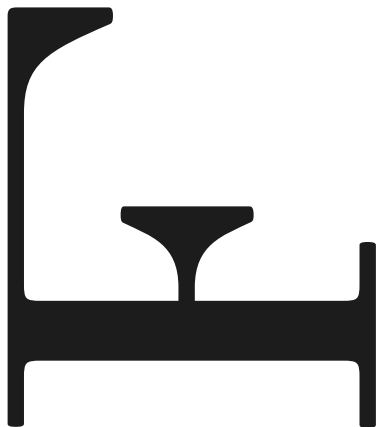

P E T E R   H A N D K E

Kísérlet a fáradtságról

P E T E R H A N D K E

KÍSÉRLET

A F Á R A D T S Á G R Ó L

TYPOTEX

A fordítás a következő kiadás alapján készült:
Peter Handke: *Versuch über die Müdigkeit*.
In *Peter Handke Bibliothek. Erste Abteilung*.
Band 1–9. Prosa 3. 641–686. Suhrkamp, 2018

© Peter Handke 1989

© All rights reserved by and controlled through
Suhrkamp Verlag Berlin

Hungarian translation © Csordás Gábor, 2022

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2022

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 181 2

Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης.

Amikor az imádkozás után felkelt, odament tanítványaihoz, de a szomorúságtól alva találta őket.

Lukács 22,45

Azelőtt csak a fáradtságtól kellett félnem.

Mikor azelőtt?

Gyerekkoromban, úgynevezett diákkoromban, meg még a korai szerelmek éveiben, épp akkor. Egy éjféλι misén ott ült a gyerekek a hozzátartozói közt a zsúfolt, vakítóan világos, ismerős karácsonyi daloktól visszhangos hazai templomban, a posztó- és viaszillatban, és a szenvedés súlyával rohanta le a fáradtság.

Miféle szenvedésével?

Ahogy a betegségeket „utálatosnak” vagy „rosszindulatúnak” mondjuk, úgy volt utálatos és rosszindulatú szenvedés ez a fáradt-

ság; mert eltorzította a környezetet is – a templomlátogatókat egymáshoz zsúfolódó lóden- és posztóbábukká, az oltárt, csillogó díszekkel együtt, a homályos távolban szer-
tartást végző zavaros rituáléjával és formu-
láival kísért kínzások helyévé –, meg magát
a fáradtság betegét is, őt elefántfejű, vagy
elefántnehéz, égő szemű, dudoros bőrű, gro-
teszk figurává; elszakította őt a világ, ez
esetben a téli világ, a havas levegő, a kihalt
táj anyagától, kicsit úgy, mint azokon a téli
síkirándulásokon a csillagos éjszakában,
miközben a többi gyerek lassacskán eltűnt
a házakban, messze a falu határától, oda-
kint, egyedül az elragadtatásban: egészen
ott, a csöndben, a morajlásban, az eljegesedő
utak kékjében – „húz”, szokták mondani
az ilyen kellemes hidegről. Most azonban,
ott a templomban, a vasszűz gyanánt ölelő
fáradtság hidegségérzete egészen más, és
én, a gyerek, hazamenetelért fohászkodtam
a mise közben, vagy elsőre csak azért, hogy
„Ki innen!”, (már megint) elrontva ezzel
hozzátartozóim számára a környék többi

lakójával töltött közös órákat, amelyek a szokások hanyatlásával különben is egyre ritkábban adódtak.

Miért hibáztatod magad (már megint)?

Mert már az akkori fáradtságához büntudat kapcsolódott, amely heves fájdalommal szította fel. Megint csődöt mondasz a közösségben: újabb acélszalag a halánték körül, megint a szívből kiszaladó vér; a páni szégyen ezek miatt a fáradtságok miatt még évtizedekkel később is visszatér; csak az a különös, hogy noha a hozzátartozóim később egyet és mást a szememre vetettek, ezt sohasem...

Hasonló volt aztán a diákévek fáradtsága?

Nem. Nem volt már benne büntudat. Az előadóteremben, ahogy múltak az órák, a fáradtság inkább dacot és lázadást eredményezett. Rendszerint nem annyira a rossz levegő és a százszámra egymáshoz préselődő

diákok miatt, hanem inkább azért, mert az előadó nem volt jelen az anyagban, amely mégiscsak az övé kellett volna hogy legyen. Soha azóta nem láttam a saját dolgukért ilyen kevésbé lelkesedő embereket, mint ezek az egyetemi professzorok és docensek; bármelyik, igen, bármelyik bankhivatalnok a pénz számolása közben, ami pedig nem is a *sajátja*, bármelyik útépítő munkás, fönt a nap és lent az aszfaltovadékok közötti forróságban, lelkesebbnek látszott. Ezek a mintegy fűrészporral kitömött méltóságok, akiknek a hangját egyetlen egyszer sem remegtette meg az álmélkodás (ahogy egy jó tanárt a tantárgya álmélkodásra készítet), a lelkesedés, a rajongás, az eltűnődés, a tisztelet, a harag, a felindulás, a magam-sem-tudom, hanem csak megállás nélkül ürítették, darálták, szavalták az anyagot – persze nem egy Homérosz zengő hangján, hanem mint aki egy vizsgán esik át –, legföljebb itt-ott egy viccel vagy a beavatottaknak szánt kaján utalással, miközben az ablakon túl zöld és kék volt a világ, és aztán már sötét:

míg a hallgató fáradtsága kelletlenségbe, a kelletlenség rosszindulatba nem csapott át. Megint, mint gyerekkorában: „Ki innen! El tőletek mind!” Csak hát hová? Haza, mint annak idején? Ott azonban, a bérelt szobában most a diákévek alatt egy másik, újfajta, a szülői házban nem ismert fáradtságtól kellett tartanom: a fáradtságtól egy szobában, a város szélén, egyedül; az „egyedül-fáradtságtól”.